

Naturmiljöprogram

för Lomma kommun, 2018-2025

BILAGOR

Antaget av kommunfullmäktige

2018-04-19

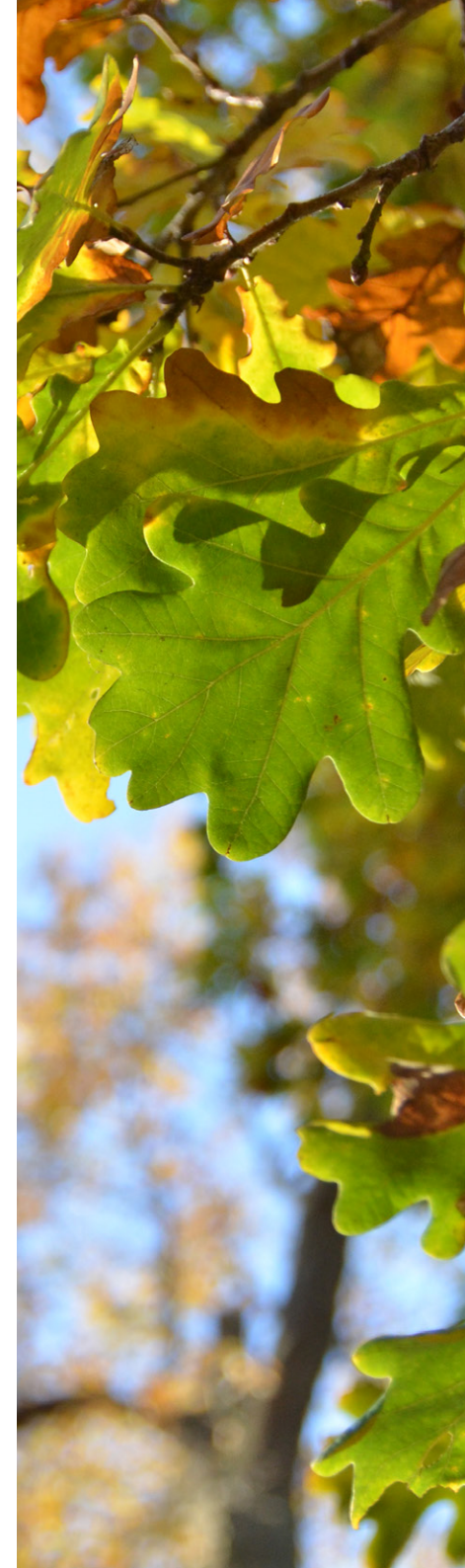
Politisk styrgrupp:	Planledningsgruppen i Lomma kommun
Arbetsgrupp:	Helena Björn, Miljöstrategisk samordnare Adam Bahr, Miljöstrateg Magnus Ellström, Projektanställd Matilda Gradin, Miljöstrateg Erkki Palmu, Projektanställd
Projektledare:	Adam Bahr
Layout och bilder:	Adam Bahr

Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) är medfinansiär för genomförandet av detta projekt.

Innehållsförteckning

Bilaga 1: Strategi och analys för utveckling av mål och åtgärder	6
Bilaga 2: Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016	24
Bilaga 3: Rödlistade arter i Lomma kommun	30
Bilaga 4: Referenser	34

Bilaga 1: Strategi och analys för utveckling av mål och åtgärder

Nedan finns en kortfattad sammanfattning, utvärdering och bristanalys över statusen i Lomma kommun gällande naturens värden samt utbredningen av natur- och grönområden och övriga gröna strukturer. De resonemang som presenteras ligger till grund för utvecklingen av naturmiljöprogrammets mål och åtgärder samt visionen. Strategier och analyser är uppdelade i de fyra övergripande kategorierna *Biologisk mångfald*, *Ekosystemtjänster*, *Balans* samt *Kommunikation och kunskap*.

Stycket *Biologisk mångfald* tar upp faktorer som är viktiga för att bevara, förstärka och skapa natur och mångfald av arter. Under stycket *Ekosystemtjänster* beskrivs varför dessa är viktiga för vårt välbefinnande och hur vi kan förstärka dessa för att skapa ett hållbart samhälle. *Balans* adresserar vilka skydd vi kan ge naturen och hur vi kan arbeta med att skydda och skapa ny natur. Slutligen tas det i stycket *Kommunikation och kunskap* upp den viktiga aspekten av hur vi kan lära både skolbarn och vuxna om naturen och att känna en delaktighet i och ett ansvar för den.

Biologisk mångfald

Vi lever idag i den sjätte artutrotningens tid. Anledningen är människans påverkan på andra arter och samtidigt räknas förlusten av biologisk mångfald som ett av de största hoten mot mänsklighetens överlevnad. Det är överväldigande men samtidigt kan man göra stor skillnad på lokal nivå.

Biologisk mångfald innebär både en mångfald av naturtyper, en mångfald av arter och en mångfald av individer (genetisk variation). Praktiskt arbetar man med begreppet genom att skydda eller utveckla miljöer så att många arter eller individer kan rymmas, förflytta sig, breda ut sig och fortleva. Begreppet innebär inte nödvändigtvis att så många arter som möjligt ska

få plats på en viss yta och det innebär inte heller att så många naturtyper som möjligt ska rymmas på en viss yta. Det krävs omfattande kunskap om varje arts behov för att veta vilken åtgärd som behövs för artens överlevnad. I en värld där människor inte tog mark eller vatten i anspråk skulle detta ske i en naturlig ordning, men där människan tar plats i den omfattning som sker i exempelvis sydvästra Skåne idag så behöver arter och naturtyper hjälp med spridningsvägar, sammanlänkning av områden, boplatser, utrotning av invasiva arter, åtgärder för att minska näringsämnen, röjning och nyskapande av miljöer för att nämna några naturvårdande insatser som görs idag.

Kvalitet och kvantitet

Storleken på sammanhängande naturområden samt hur väl dom är sammanbundna är faktorer som har stor betydelse för hur hög den biologiska mångfalden, och därmed även ekosystemtjänsternas funktion, blir i ett område. Men, utöver att öka kvantiteten är även kvalitetshöjande åtgärder mycket viktiga för att öka naturens värden.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun är de befintliga naturområdena ofta fragmenterade och utspridda i landskapet. Natur- och grönområden utgör enbart 13% av den totala landytan. Detta innebär stora begränsningar i tillgänglig allemansrättslig mark för kommunens invånare men naturligtvis också för tryggheten och utvecklingen av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Utöver ett fåtal lämningar av kulturhistoriska naturtyper och biotoper (exempelvis betade strandängar vid Alnarps fälad och gamla ekhagar i Alnarpsområdet) så är natur- och grönområdena i Lomma kommun unga i den biologiska successionsordningen. Flera områden är också påverkade av gödsling eller andra för biologisk mångfald kvalitetsförsämrade åtgärder.

Framtidsutveckling

Med lämpliga skötselåtgärder, eller i vissa fall ett lämnande för fri utveckling, kan höga biologiska värden som liknar de historiska återskapas. Utvecklingen av höga naturvärden är oftast en långsam process men vissa skötselåtgärder och insatser kan drastiskt påskynda utvecklingen, exempelvis veteranisering av träd, installation av fågelholkar och andra typer av bon samt anläggning av dammar som minskar näringshalten i åarna. Även om det i Lomma kommun finns en del riktigt fina naturområden som hyser en hög biologisk mångfald samt stora värden på ekosystemtjänster så behöver både kvantiteten och kvaliteten av natur- och grönområden öka för att säkra och utveckla naturens värden för kommande generationer. Skapande av naturreservat och kompensationsområden är exempel på åtgärder som höjer kvaliteten och kvantiteten på naturområden.

Hotade arter och naturtyper

En stor del av den biologiska mångfalden i Lomma kommun är präglad av det kulturhistoriska jordbruket som till ytan dominerades av artrika och varierande betesmarker och ängar som ofta omgärdades av biotoper som våtmarker, alléer, skogsbryn och stenrösen. Innan människans extensiva brukande av jorden bredde artrika ädellövskogar ut sig, men tidigare stora betesdjur som jättehjort och visent vittnar om att det även då fanns öppna landskap. Flera av de kulturhistoriska naturmiljöerna utgör idag Natura 2000 naturtyper och många av de värdefulla småbiotoperna i jordbrukslandskapet är i miljöbalken definierade som biotopskyddsområden.

Kommunen är också en plats där många flyttande fågelarter passerar eller rastar på vår och höst, vilket innebär ett särskilt ansvar att skydda miljöer som är viktiga för detta. Det finns också relativt unika marina miljöer i kommunen, men dessa behandlas mer utförligt i det särskilda marina naturmiljöprogram som tagits fram.

I den nationella rödlistan (Artdatabanken, 2015) klassas cirka 5

% av samtliga bedömda arter i Sverige som hotade. Många av de hotade arterna och deras eventuella boplatser är skyddade genom artskyddsförordningen (2007:845), men för att trygga bevarandet krävs det ofta skydd av sammanhängande värdefulla naturtyper som utgör artens livsmiljö. För vissa av de hotade arterna har Naturvårdsverket sammanställt åtgärdsprogram (Naturvårdsverket, 2017) med lämpliga åtgärder i olika områden. Länsstyrelsen har delvis baserat på åtgärdsprogrammen pekat ut kommunala ansvarsarter. Inom kommunens gränser finns det dock flera andra hotade arter som för närvarande har livskraftiga populationer eller har god potential att utveckla livskraftiga populationer.

Utvärdering och bristanalys

Inom kommunen är 386 hektar (varav 95 hektar landyta) beslutat som Natura 2000-område enligt Art- och habitatdirektivet och/eller Fågeldirektivet. Utöver dessa områden finns det flera biotopskyddsområden samt naturtyper och grönstrukturer som är av stor betydelse för den biologiska mångfalden.

I Lomma kommun har flera projekt och åtgärder genomförts för att gynna hotade arter och kommunen har legat i framkant gällande bildande av naturreservat. Detta har lett till utökat skydd och utveckling av värdefulla naturmiljöer. Naturvårdssatsningarna har varit framgångsrika och förutsättningarna för hotade arter, naturtyper och biologisk mångfald har på många platser förbättrats. Trots flera insatser utgör dock den befintliga grönstrukturen fortfarande bara en bråkdel av den historiska utbredningen, och flera av de arter som tidigare fanns i Lomma kommun har försvunnit eller minskat i populationsstorlek/utbredning. Dessutom saknas fortfarande kunskap om artsammansättningen i många naturområden. För att uppfylla nationella och regionala miljömål har Lomma kommun ett ansvar att genomföra riktade insatser för att fortsatt skydda naturmiljöer och gynna hotade arter. Insatser gällande hotade arter bör i första hand fokuseras på de arter som är knutna till kommunens befintliga eller historiska naturtyper.

Framtidsutveckling

För att fortsatt skydda hotade arter ska kommunen efterfölja statligt och regionalt satta riktlinjer i exempelvis åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Kommunen ska utöver det arbeta med att gynna övriga hotade arter, naturtyper och livsmiljöer. För att öka kunskapen om naturmiljöerna och effektivisera naturvårdsinsatserna ska inventeringar genomföras i områden som har potential att hysa rödlistade arter. I nämndsplanen för kommunstyrelsen 2017 anges det att: "ambitionen att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012". Historiska värdefulla naturmiljöer som idag har en liten utbredning består av bland annat strandängar, slätterängar, rikkärr, ädellövskog och limniska våtmarker. Vid kompensationsåtgärder och nyskapande av natur är det också viktigt att hänsyn tas till sammanlänkning av områden, utveckling av naturtyper som är en bristvara och andra åtgärder som kan innebära att hotade arter och naturtyper kan bli mer livskraftiga.

Gröna spridningsvägar

För att upprätthålla en hög biologisk mångfald samt friska och livskraftiga populationer är det viktigt att arter kan sprida sig mellan olika områden eller förflytta sig i ett förändrat klimat. För flera arter är spridningsvägarna en förutsättning för att nå nya områden, men spridningen är även viktig för att det ska ske ett kontinuerligt utbyte av genetiskt material. Gröna spridningsvägar kan på många platser utvecklas i jordbrukslandskapet genom att återställa historiska biotopstrukturer i landskapet. Vid utvecklingen av korridorer är det viktigt att naturmiljöer som finns i omgivande naturområden även finns i spridningsvägarna. Om spridningsvägarna utformas med heterogen natur (med exempelvis buskar, träd, bryn, ängsvegetation, stenar, död ved och vatten) så lämpar de sig för spridning av flera olika arter.

Utvärdering och bristanalys

Även om ett nätverk av naturområden är utvecklat på vissa platser så saknas fortfarande ett sammanhängande kommunövergripande nätverk av gröna spridningsvägar. De gröna spridningsvägarna

har delvis utvecklats och säkrats genom strandskydd, bildande av naturreservat, skapande av våtmarker samt anläggande av naturkompensationsområde. Dalgångarna vid Höje å och Kävlingsån utgör viktiga spridningsvägar, men på flera ställen är strandbrinken väldigt smal på grund av närliggande jordbruksmark eller på annat sätt i anspråkstagen mark. Utbredda bristområden för gröna spridningsvägar finns i jordbrukslandskapen öster om Lomma tätort samt norr om Höje ås biflöde Önnerupsbäcken upp till byarna Fjelle och Flädie. I jordbrukslandskapet är biotopskyddsobjekt som alléer samt småvatten och våtmarker i jordbruksmark väldigt viktiga att bevara och utveckla också för att få till stånd ett grönt nätverk. Uppvuxen vegetation nära landsbygdens våtmarker och bebyggelse utgör dessutom viktiga gröna öar i det ofta monotona jordbrukslandskapet. Det är viktigt att utvecklingen av gröna stråk ses i ett regionalt perspektiv och koordineras med närliggande kommuner.

Framtidsutveckling

Nuvarande och tillkommande reservat och naturområden ska fungera som basområden för en utökad grönstruktur. Biotopskyddade områden ska mätas ut och markägare ska informeras. Det är viktigt att markägare också arbetar med landskapets ekosystemtjänster i form av att låta markvägar, ägogränser och andra remsor få fungera som ekologiska korridorer och refuger. Detta för att gynna jordbrukets produktion och pollinering, men också för att skapa möjligheter för viltet. På sikt kan man tänka sig att sådana nyttor kan komma att handlas upp som en tjänst som produceras likaväl som mat. Utvecklingen av gröna spridningsvägarna bör på lämpliga platser samordnas med utvecklingen av gröna stråk.

Klimatanpassning

Det finns en bred enighet bland forskare att mänskliga utsläpp av växthusgaser leder till global uppvärmning. Under det senaste århundradet har den globala medeltemperaturen stigit med nästan en grad Celsius och havsnivåerna har stigit cirka 20 centimeter (IPCC, 2014). I ett framtida förändrat klimat förväntas fortsatt ökad

havsnivå och varmare klimat vilket även leder till fler stormar och ökad erosion. Samtliga av dessa faktorer påverkar den biologiska mångfalden och ett varmare klimat leder till att utbredningen av arter kan förändras. Nya arter som kommer från varmare klimat kan hota den befintliga floran och faunan. Den stigande havsnivån utgör ett hot mot de kustanknutna naturtyperna.

Utvärdering och bristanalys

Sammanhängande grönstrukturer finns i och nära tätorterna och längs delar av kusten, men det råder brist på viktiga spridningsvägar och naturmiljöer i jordbrukslandskapet. Framförallt i jordbrukslandskapen öster om Lomma tätort samt norr om Höje å upp till byarna Fjelle och Flädie är naturmiljöerna väldigt små och fragmenterade. För att minska konsekvenserna av pågående och framtida erosion och havsnivåhöjning har flera åtgärder genomförts utmed kuststräckan. Erosionsskydd har installerats på utsatta ställen utmed kusten. Erosionsskydd, vallar, badstränder och andra anläggningar utmed stränderna gör att det är en brist på de kulturhistoriskt utvecklade strandängarna. De befintliga stränderna och strandängarna är också hotade i takt med att havsnivån höjs då reträttvägar kan vara begränsade eller omöjliggjorda av infrastruktur, bebyggelse eller erosionsskydd.

Framtidsutveckling

Gröna spridningsvägar i nordsydlig riktning är viktiga för att säkra förflyttning av arter som hotas av ett varmare klimat och extremare väder, samtidigt ska spridningen av de nytillkommande arter som utgör ett stort hot mot den befintliga biologiska mångfalden motverkas. Erosionsskydd vid kuststräckan bör anpassas för att främja biologisk mångfald. Exempelvis kan strandvegetation växa genom permeabla armeringar och naturliknande strandstrukturer kan anläggas utanför erosionsskydden. Vid anläggande av skyddsvallar för översvämning bör man eftersträva att återskapa för platsen lämpliga värdefulla naturmiljöer. Tar man bort en värdefull miljö ska den kompenseras och om man vid anläggning skapar värdefull miljö som inte tidigare fanns på platsen kan det ses som naturkompensation. Reträttvägar behöver säkras i planeringen. Skötsel och åtgärder i områden ska anpassas för ett

förändrat klimat och även ha en beredskap för invasiva arter eller ny sammansättning av arter.

Skötsel

En stor del av den biologiska mångfalden är knuten till kulturhistorisk markanvändning som exempelvis betesmarker och slåtterängar, till forna tiders utbredda ädellövskogar eller till alla de blöta miljöer som fanns innan åkerlandskapet dikades ut på 1800-talet. För att återskapa den biologiska mångfalden och dessa i många fall förlorade naturmiljöer är riktad naturvårdsskötsel ofta en förutsättning. De ursprungliga kulturhistoriska skötselmetoderna är ofta tidskrävande och blir därmed dyra. Som ersättning används moderna metoder för att snabbt, kostnadseffektivt och säkert uppnå målbilden som är ofta baserad på den historiska naturmiljön. Utvecklingen av de höga naturvärdena som finns i naturskogar tar över 100 år att utveckla vilket gör att det är av stor vikt att bevara de värdefulla skogsmiljöer som redan finns. Det går dock att påskynda uppkomsten av höga naturvärden genom åtgärder som konstgjort åldrande av träd och skapande av död ved.

Utvärdering och bristanalys

De kommunala reservaten sköts av kommunen enligt fastställda skötselplaner för att uppnå reservatets målbild. Typiska skötselåtgärder är hävd av ängar, skapande av brynmiljöer, anläggande av konstgjord livsmiljöer av död ved, naturvårdsgallring för att gynna ädellövträd och anläggning av boplatser för olika djur. Stora ängsytor hävdas dock genom slåtter under en väldigt kort tid vilket gör att livsmiljön för bland annat många insekter slås undan. Utöver detta är en nackdel med slåttern att borttransport av det slagna materialet är dyrt då det inte längre går att avsätta små mängder som djurfoder. Utöver naturområden är grönområden viktiga för den biologiska mångfalden, och små insatser kan ofta leda till att artrikedomen ökar och att grönområdet blir en del av ett större sammanhängande naturnätverk och får en funktion som ekologisk korridor. Tekniska nämnden antog 2015 Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor där baskaraktärer som exempelvis

”Det vilda” och ”Det artrika” tilldelats vissa platser och ligger som målbild för en naturvårdsinriktad skötsel.

Framtidsutveckling

För att uppnå målbilden i naturreservaten ska skötseln genomföras enligt skötselplanerna. Det är viktigt att resultatet av genomförd naturvårdsskötsel följs upp. Skötseln av grönområden ska följa Skötselprogram för Lommakommuns grönytor. Skötselprogrammet för grönytor samt skötselplaner för naturreservat ska vid behov uppdateras för att nå den angivna målbilden. För att öka den biologiska mångfalden är det bland annat viktigt att skötseln inriktas på att bevara och utveckla artrika ängs- och betesmarker, ädellövskogar med naturskogskaraktär, artrika och välmående sötvattenmiljöer och våtmarker samt strandängar. Det är också väsentligt att utveckla fler småbiotoper i odlingslandskapet samt skapa boplatser och mikromiljöer för hotade arter och naturtyper. Alternativa skötselmetoder som exempelvis naturvårdsbete och kontrollerad naturvårdsbränning bör införas för att effektivisera naturvården och öka den biologiska mångfalden.

Invasiva arter

De flesta främmande växter och djur som förflyttas av människan orsakar inga problem. Det blir dock mer och mer påtagligt att den biologiska mångfalden och vår inhemska flora och fauna hotas av så kallade invasiva arter som kan ta över stora områden i vår natur. IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Internationella naturvårdsunionen) framhäver att invasiva arter är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Ofta är effekterna av invasiva arter mer omfattande än att de enbart konkurrerar ut vissa arter. Exempelvis skapar vresros ofta en helt ny biotop och jordsammansättning. Lupiner som också är invasiva lever i symbios med kvävefixerande bakterier vilket leder till att de gödslar marken och hotar artrika näringsfattiga ängar vilket i sin tur får följd effekter på flera olika insektsarter.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun växer cirka 20 olika invasiva växtarter. Bekämpning av jätteloka har pågått framgångsrikt under flera år och bestånden är i nuläget under kontroll, dock krävs årligen insatser. Vissa bestånd av invasiva arter som exempelvis jättebalsamin, parkslide, jätteslide, snöbär, tysklönn och vresros klipps regelbundet ner och röjs undan i samband med naturvårdsskötsel, dock krävs troligen andra metoder för att långsiktigt minska utbredningen. Att bekämpa invasiva arter är i många fall komplicerat och tidsödande, det är viktigt att följa utvecklingen av bekämpningsmetoder och utbyta kunskaper och erfarenheter med kommuner och myndigheter. De värsta effekterna får invasiva arter i vattenmiljöerna och i dagsläget sker ett visst arbete i vattenråden. Att bekämpa de marina arter som idag finns i Öresund kräver både nationella och internationella insatser och i dagsläget bevakas frågan från kommunalt håll.

Framtidsutveckling

Rekommendationer på åtgärder i den lokala planen för invasiva arter ska följas, planen ska uppdateras med aktuella arter och lämpliga metoder angivna av exempelvis Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Skåne. Den geografiska kartläggningen av invasiva arter bör uppdateras med utbredningsyta, denna ska justeras frekvent med information om beståndens omfattning och insatser för att bekämpningen av invasiva arter ska kunna följas upp. Arbetet med sötvattensmiljöer bör samordnas i vattenråden och den marina miljöns problematik faller i stor utsträckning på staten.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kan definieras som den nytta och välbefinnande som ekosystemen, direkt eller indirekt, ger oss människor. Centralt är alltså att det är människan som står i centrum. Begreppet ekosystemtjänster blev allmänt känt först i början av 2000-talet i samband med arbetet av Millenium Ecosystem Assessment (MEA) som initierades av FN. I Lomma kommun delar vi in

ekosystemtjänsterna efter de fyra kategorier som är utarbetade av MEA: "försörjande", "reglerande", "kulturella" och "stödjande". "Försörjande" tjänster resulterar i de produkter som människan får ut från naturen. Det kan vara mat, virke, bränsle och rent vatten.

"Reglerande" tjänster är de fördelar människan får från naturliga processer och funktioner i ekosystemen, exempelvis pollinering, luftkvalitetsförbättring, vattenrening, erosionskontroll och klimatreglering.

"Kulturella" tjänster är icke-materiella fördelar som höjer vårt välbefinnande. Det kan vara ökad hälsa från vistelse i naturen, möjlighet till friluftsliv och motion, naturpedagogik eller spirituellt berikning.

"Stödjande" tjänster är nödvändiga för att skapa alla övriga ekosystemtjänster, de innefattar bland annat primärproduktion, fotosyntes och formering av jord.

Att det är viktigt med ekosystemtjänster uppmärksammas exempelvis genom regeringens kommittédirektiv "En effektivare och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation" (Dir. 2016:23) samt uppdragen regeringen gett Naturvårdsverket att "sammanställa information om ekosystemtjänster" (M2012/176/Nm) och att "genomföra en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster" (M2014/1903/Nm). Det övergripande målet med kommunikationssatsningen är enligt regeringen att "öka förståelsen för den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden och deras betydelse i samhället samt att detta i möjligaste mån ska bidra till att öka måluppfyllelsen för berörda miljö kvalitetsmål."

Biotiska processer

Av grundläggande betydelse är att ekosystemtjänster bygger på biotiska processer. Det betyder att enbart tjänster som produceras genom levande biologiska processer räknas in i begreppet ekosystemtjänster. Därför är tjänster som våg-, vind- och solkraft inte ekosystemtjänster då de istället drivs av så kallade abiotiska,

icke levande, processer.

Biologisk mångfald

"Biologisk mångfald" räknas ibland in i ekosystemkategorin "stödjande". Men i och med att alla ekosystemtjänster i grund och botten är beroende av levande organismer är biologisk mångfald en förutsättning för alla ekosystems långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Dessutom innehåller begreppet "biologisk mångfald" många andra värden än bara som ekosystemtjänst, inte minst den etiska aspekten av att alla organismer har rätt till att existera. Därför behandlar vi biologisk mångfald som en egen kategori i Lomma Kommun.

Kulturella ekosystemtjänster

I naturen finns det plats för friluftsliv, rekreation, träning och motion. Naturen kan även nyttjas till turism eller för konstnärlig utveckling, samt bidra till ett samhälles identitetskänsla. Inte minst är naturen viktig för psykisk och social hälsa.

REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Att kunna vistas i naturen är betydelsefullt hur ett folkhälsoperspektiv, och närhet till rekreation och friluftsliv är en viktig förutsättning för vårt välbefinnande.

Utvärdering och bristanalys

Det råder stor brist på natur och allemansrättslig mark i kommunen. Trots det finns det goda möjligheter till rekreation i kommunen, framför allt i de kustnära delarna. Bland annat så har Strandstråket och Skåneleden anlagts, löpslingor finns på flera platser och stränder och bryggor lockar till bad året runt. Flertalet naturreservat har bildats på senare år och flera därtill planeras. Flera av dessa har som syfte att främja rekreation och friluftsliv. Inåt landet och runt byarna Fjellie och Flädie finns det idag tyvärr färre möjligheter. En stor del av kommunen där består av jordbruksmark med ytterst lite natur runt åkrarna. Det skulle behövas fler bräddade vegetations- och gångstråk längs

åkerkanter som främjar promenader och andra aktiviteter i vårt öppna landskap. Detta hade dessutom varit en vinst för många andra ekosystemtjänster då dessa stråk dessutom skulle verka som skyddszoner för näringsläckage och som ekologiska korridorer för många olika växter och djur.

Framtidsutveckling

I framtiden har vi kanske ett Lomma där andelen skyddad natur ökat och flyter ut i landskapet genom gröna sköna korridorer som bryter av mot de blommande fälten och som ger njutning och möjlighet till vandring och naturupplevelser.

HÄLSA OCH INSPIRATION

Det är vetenskapligt bevisat att naturupplevelser positivt påverkar vår mentala och fysiska hälsa. Naturen är även en viktig inspirationskälla. Det är viktigt att integrera naturen i samhället, främst för att vi dagligen ska kunna ta del av dess gottgörande ekosystemtjänster, men det kan även leda till stora samhällsekonomiska vinster.

Utvärdering och bristanalys

Forskning har visat att den sträcka man är beredd att ta sig för att uppleva natur och grönska är 300 m. I Lomma kommun har många nära till natur- eller grönområden, men det finns områden där det är längre. Kvalitén på områdena är också olika bra, i vissa grönområden råder det brist på exempelvis träd och buskar och andra områden ligger nära vägar, järnväg eller andra bullerkällor.

Framtidsutveckling

Det är viktigt att se till att det finns grönska nära alla folks hem. Det är också viktigt att värna om det tysta, exempelvis genom att plantera tät vegetation i bullerutsatta områden. Det är viktigt att inte alla områden blir likadana, att vissa får vara mer hemliga och inte för tillrättlagda. Ju grönare och mer naturligt ett område är, ju bättre effekt ger det på folks hälsa. Fler meditationsplatser ska skapas och lämpliga områden för naturrehabilitering ska pekas ut.

NATURPEDAGOGIK OCH LÄRANDE

En annan viktig funktion hos de kulturella ekosystemtjänsterna är deras pedagogiska värde. När vi vistas i naturen får vi möjlighet att lära oss hur den fungerar och hur viktigt det är med fungerande ekosystem. Det bidrar till en ökad förståelse för naturen och för hur viktigt det är att skydda de naturliga processerna. Då naturpedagogik är en viktig del i Lomma kommuns naturvårdsarbete så tas det upp mer i detalj under kapitlet "Kommunikation och kunskap".

Utvärdering och bristanalys

Idag finns flera platser och håvningsbryggor iordningställda för naturpedagogik för barn, naturbaser med material för insamlande och studerande av djur och natur. Det finns även många informationsskyltar om naturen längs kusten och i Lommabukten längs med Strandstråket. Det finns en tryckt naturguide framtagen "Natur och tillgänglighet i Lomma kommun". Ytterligare information om naturen och ekosystemtjänster uppsatt på strategiska platser hade varit önskvärt. Det finns två fågeltorn i kommunen, ett vid Löddeåns mynning och ett i Östra dammarnas naturreservat.

Framtidsutveckling

Det behövs fler platser för skolornas uteklassrum, utekontor för arbetsplatser och möjligheter till naturstudier. Det finns planer för en naturbod i kommunen med information om kommunens djur, växter, geologi och kulturhistoria. Den tryckta naturguiden bör uppdateras och pedagogiskt informationsmaterial om ekosystemtjänster ska tas fram. Information och skyltning av de kommunala naturreservaten ska förbättras. En strategi för utvecklingen av intresseväckande och tillgänglighetsanpassad naturinformation ska tas fram.

KULTUR- OCH NATURARV SAMT LANDSKAPSBILD

Områden som har enastående kulturella och/eller naturmässiga värden kan bli utsedda till världsarv av Unesco. År 2016 hade

Sverige 15 stycken av världens 1031 världsarv. Men det finns även kultur- och naturarv i mindre skala, där exempelvis tegelindustrin i Lomma är ett exempel på ett lokalt kulturarv, och Lommabukten skulle kunna anses vara ett lokalt naturarv. Dessa arv kan vara viktiga ur flera perspektiv, bland annat för hälsa och friluftsliv eller som en del av invånarnas identifiering med sin hembygd. Landskapsbilden är viktig av liknande skäl som natur- och kulturarv. I Lomma kommun identifierar sig förmodligen många invånare med jordbrukslandskapet och närheten till havet.

Utvärdering och bristanalys

Lomma Kommun har ett nära samarbete med Höje å vattenråd och följer landskapsvårdplanen för Höje å och åtgärdsprogrammet för Kävlingsån. Dessa har bidragit med många nya våtmarker och återställd meandring av å-sträckor. Men för att återskapa naturmiljön som den såg ut innan utdikningarna och för att främja den biologiska mångfalden samt minska näringsläckaget till åar och hav är det viktigt att fortsätta arbeta för att skapa fler våtmarker. Att bada har länge varit en betydande fritidsaktivitet i Lomma, därmed både ett kultur- och naturarv. Ibland har dock badvattnet i havet utanför Lomma varit otjänligt, på grund av oidentifierade källor uppströms Höje å, en förbättrad vattenfördröjning skulle även således kunna leda till förbättrad badkvalité. Ett stort hot mot landskapsbilden är olika former av exploatering.

Framtidsutveckling

Arbetet för att minska utsläppen via Höje å fortsätter. Nya utfyllnader i havet som skadar Lommabukten bör upphöra. Ett nätverk av våtmarker, meandrande vattendrag och gröna korridorer med växtlighet i landskapet ska återskapas.

Försörjande ekosystemtjänster

Ekosystemets försörjande tjänster ger oss tillgångar så som mat, dricksvatten, bränsle, energi och byggnadsmaterial. Försörjande tjänster ingår ofta i vårt handelssystem, vilket gör att det är ganska lätt att förstå deras nytta och att sätta ett ekonomiskt värde på

dessa tjänster.

VATTEN OCH MAT

I denna kategori ingår tjänster som matproduktion och vattenförsörjning. Det kan vara kommersiellt fiske eller jordbruk såväl som privata odlingslotter, fritidsfiske eller skogsområden för bär- och svamplockning. Det handlar också om grundvatten eller andra dricksvattenkällor och dess nutida eller framtida utnyttjande.

Utvärdering och bristanalys

En stor del av markanvändningen i kommunen består av jordbruk på bördiga jordar. Marken tillhör en av Sveriges mest högproduktiva och matjorden i sig är en värdefull resurs som är beroende av ekosystemtjänster från markorganismer. Däremot är jordbrukslandskapet på många ställen präglad av stora sammanhängande arealer med få andra naturliga element och en problematik med minskande mullhalter i jordarna, brist på pollinatörer och vindutsatta ytor. Om man vänder blicken mot en mer småskalig produktion så består stora delar av bostadsområdena av trädgårdsstad med möjligheter till odling. Det finns endast ett kolonilottsområde i Lomma. Svamp och bär finns i begränsad tillgång främst i de få skogsområden som finns i kommunen. Under kommunen finns bland annat grundvattenakviferen "Alnarpsströmmen". Den används idag inte till dricksvattenförsörjningen i kommunen men den kan komma att bli en viktig vattentillgång i framtiden. Det är därför viktigt att skydda den från utsläpp och föroreningar.

Lommabukten är utsett som riksintresse för yrkesfisket eftersom den, liksom andra grunda havsområden, fungerar som en stor barnkammare för marin fauna under våren och sommaren. På de sandiga bottarna i bukten växer flatfiskar som skrubbskädda och rödspätta upp, och i ålgräsängarna hittar yngel av torsk, ål, sill, horngädda och sjurygg föda och skydd. Ålgräsängarna är således oerhört viktiga för den biologiska mångfalden men även för fritids- och yrkesfisket. Åtgärdsprogram för dessa och andra

åtgärder för havet och lommabukten finns beskrivet i kommunens marina naturmiljöprogram.

Framtidsutveckling

Att få till stånd ett mer heterogent jordbrukslandskap med blommande åkerkanter och trädrader hade starkt gynnat den biologiska mångfalden i kommunen och varit positivt för jordbruket på grund av ett bättre mikroklimat, ett ökat antal pollinatörer och skadedjursbekämpare. Trädgårdsstaden har stor potential för småskalig odling, något som kan få större betydelse framöver. Att ge utrymme för stadsodling kan också vara en utvecklingsmöjlighet.

RÅVAROR

Naturen ger oss skogar med träd som vi kan använda till virke eller andra produkter. Andra råvaror som kan räknas som ekosystemtjänster är exempelvis ull och gummi.

Utvärdering och bristanalys

Det finns ingen produktion av råvaror i kommunen. Träråvaror är inte aktuellt då det finns begränsat med skog. Däremot skulle det finnas plats för betande djur, exempelvis till naturvårdsbete, som kan ge råvaror som ull. Att ha betade områden hade dessutom gynnat den biologiska mångfalden.

Framtidsutveckling

Om vissa områden i kommunen hade betats av får i naturvårdssyfte skulle ullproduktion i liten skala vara möjlig.

ENERGI

Här ingår bland annat energigrödor och restavfall för rötning. Även ved för hemmabruk är en viktig energitjänst. Sol-, vind- och vattenkraft räknas inte in som ekosystemtjänster då de inte kommer från biologiska (levande, organiska) källor.

Utvärdering och bristanalys

Det finns viss produktion av energiskog i kommunen, men på den bördiga jord som vi har kan det vara bättre att satsa på matproduktion. Energifrågor, inklusive energikällor som inte räknas till ekosystemtjänster, behandlas närmare i Lomma Kommuns Energi- och klimatplan.

Framtidsutveckling

Ett tillvaratagande av rötmaterial från jordbruk, slätter av ängsmarker samt från rensning av tång skulle kunna bidra till energiproduktion. Detta kräver en utökad infrastruktur för rötanläggningar med biogasproduktion, något som mycket möjligt kommer bli en nödvändighet i ett framtida hållbart samhälle.

Reglerande ekosystemtjänster

De reglerande ekosystemtjänsterna hjälper till att upprätthålla balansen i naturen. Det kan exempelvis vara rening av luft och vatten, pollinering eller skadedjursbekämpning. Träden i en stad kan rena luften vi andas, producera syre samt reducera buller- och växthusgaser. Växtlighet kan också utgöra skydd mot erosion. Vi människor tänker förmodligen inte så ofta på de reglerande tjänsterna, de arbetar lite i det dolda, men de är oerhört viktiga och är en av grundpelarna för möjligheterna att skapa ett hållbart samhälle.

KLIMATREGLERING

Klimatreglering kan ske både i stor och liten skala. På lokal nivå kan det vara en trädrad eller häck som skapar skugga och skydd från vinden. På regional och global nivå kan det handla om den koldioxidreducerande effekten som vegetationen har. Klimatreglering kan även bestå av strukturer som motverkar översvämningar till följd av ett förändrat klimat såsom våtmarksområden eller kantzoner vid vatten.

Utvärdering och bristanalys

Som kustkommun är Lomma kommun i ett utsatt läge för förhöjda

havsnivåer, vilket är en effekt av den globala uppvärmningen. För att bromsa den globala uppvärmningen måste halten växthusgaser i atmosfären minska. Reducering av växthusgaser sker framför allt genom växternas fotosyntes, där växthusgasen koldioxid omvandlas till syre. Det sker även genom att växterna binder kolet från koldioxiden i sin biomassa. Våtmarker är miljöer som effektivt kan lagra stora mängder kol som omvandlas till bland annat torv. Det är inte möjligt för Lomma kommun att i större utsträckning bromsa den globala uppvärmningen genom att ändra markförhållanden, exempelvis genom skapande av mer skog eller våtmarker (dock är skapandet av dessa strukturer väldigt betydelsefullt för många andra ekosystemtjänsters funktion). Istället är det viktigt att på andra sätt minska halten av växthusgaser i atmosfären. En viktig aspekt i detta är att aktivt arbeta för att fasa ut användningen av fossila bränslen, vilket behandlas i Lomma kommuns Energi- och Klimatplan.

När havet stiger ökar erosionsrisken, inte bara längs kusten utan även längs åarnas stränder och brinkar. Dessutom kommer det varmare klimatet att förorsaka kraftigare regnfall än tidigare, vilket ytterligare ökar översvämningsrisken. Mer om översvämningsrisker under ekosystemtjänsten "Vattenfördröjning".

Framtidsutveckling

Att temperaturen på jorden stiger är ett faktum. Och med stigande temperaturer kommer stigande havsnivåer. Vissa fysiska åtgärder, såsom erosionsskydd vid kusten, kommer att uppföras och vara till nytta för vissa områden vid extrema situationer. Men det kommer att bli fler översvämnningar i stora delar av kommunen i framtiden. Det viktigaste att göra är att planera samhället efter dessa nya förutsättningar samt att värna och utveckla de naturliga strukturer som kan mildra de negativa effekterna. Även om skapandet av nya våtmarker i kommunen inte har mer än minimal inverkan på klimatet globalt sett, är det viktigt att göra så mycket vi kan, att inspirera och visa andra kommuner och organisationer, i Sverige och i världen, att det går att göra mycket, även som liten kommun. Om alla hjälps åt kan vi nå vårt mål, en hållbar framtid för våra

efterkommande.

RENING AV LUFT OCH VATTEN

Förekomst av vegetation nära vägar förbättrar luftkvaliteten och begränsar spridningen av luftföroreningar. Vegetationen i parker och grönområden skapar syre och förbättrar luften för de boende i närheten. Dessutom reducerar vegetationen buller. Naturobjekt med vattenreningspotential kan vara infiltrationsmarker, svämplan, våtmarker eller sänkor i landskapet.

Utvärdering och bristanalys

Det finns vissa stadsområden som har mer än 300 m till närmsta grönområde, vilket påverkar den lokala luftkvaliteten negativt. Mer tätortsnära grönska hade förbättrat luftkvalité och bullernivåer. Den mest förebyggande åtgärden är att minska utsläpp från fordonstrafik, men det innefattas inte av detta program, det hanteras istället i energiplanen.

Det finns många hårdgjorda ytor i kommunen vilket försämrar markens naturliga reningspotential av vatten.

Framtidsutveckling

Grönytor, småparker och enstaka träd och buskar nära bebyggelse bör öka, växtlighet på husfasader, så kallade gröna väggar är ett effektivt sätt att få bättre luftrening i tätorten. Detta påverkar inte bara luftkvaliteten utan förbättrar även det lokala klimatet för de närboende.

En minskning av hårdgjorda ytor samt att vid ny exploatering använda sig av genomsläppliga material, exempelvis gröna väggar och armerat grus eller gräs hade kunnat öka graden av vattenrening samt även förbättra skyddet mot översvämnningar genom bättre naturlig infiltrationskapacitet.

VATTENFÖRDRÖJNING

Regnvatten behöver ha vägar att transportera sig i samhället. Om kapaciteten hos de existerande strukturerna inte räcker till vid kraftiga regnfall finns det stor risk för översvämnning.

Viktiga strukturer för regn- och dagvattenavrinning är bland annat infiltrationsytor, fördröjningsmagasin och naturliga våtmarksområden. Att skapa eller återskapa våtmarker och fördröjningsmagasin som kan ta hand om tillfälliga vattenflöden är också viktigt. Innan den storskaliga utdikningen som skedde främst mellan mitten av 1800-talet och mitten av 1900-talet fanns det många fler våtmarksområden i Skåne, och mycket mindre problem med kraftiga översvämningar. En annan viktig orsak till att fördröja dagvattnets väg till åar, sjöar och hav är att dagvattnet ofta för med sig föroreningar som behöver renas.

Utvärdering och bristanalys

Det saknas tillräckligt med våtmarker och fördröjningsmagasin både i landskapet och i den bebyggda miljön. Träd minskar generellt översvämningsrisken och ökar reningsgraden av ytvatten. Det råder trädbrist på många ställen i kommunen, bland annat i jordbrukslandskapet där det dessutom är extra viktigt för att reducera läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel. Träd i tätorterna är mycket viktiga, med rätt val av trädart och plats tillför träden otroligt många kvaliteter i den bebyggda miljön och kan göra stor skillnad för att minska översvämningar. På platser där träd inte är lämpliga finns många andra lösningar för att både låta naturen göra jobbet och bidra med andra kvaliteter i den fysiska miljön såsom gräsklädda svackor eller rain gardens.

Framtidsutveckling

För att motverka översvämningar är det viktigt att inte skapa ogenomträngbara ytor, exempelvis asfalt, utan istället göra ytor som låter vattnet infiltrera ner i marken. Man bör därför arbeta aktivt i planeringsprocesser med genomsläppliga ytor som exempelvis gröna tak, grus eller armerade gräsytor istället för asfalt och betong. För att utveckla tätortsmiljöernas förmåga att minska översvämningar behöver hårdgjorda ytor tas bort och fler gröna lösningar byggas. Att skapa och återskapa meandrande vattendrag, våtmarker och andra fördröjningsmagasin som kan ta

hand om tillfälliga vattenflöden såväl som att återskapa trädmiljöer kan återge landskapet en del av dess vattenreglerande förmåga.

EROSIONSDÄMPNING

Här är det viktigt att identifiera riskområden och undersöka vilka element som är viktiga för att förhindra erosion. Viss vegetation kan vara bättre än annan på att binda strandmaterial och minska erosionen. Detta är en ekosystemtjänst som kan komma att bli mer betydelsefull i framtiden om klimatförändringarna leder till kraftigare regn och högre havsnivåer. Även om det är erosion från hav, åar och översvämningar som är de mest aktuella i Lomma kommun så finns det andra sorters erosion. Till exempel har flertalet skogsområden i kommunen planterats för att binda jorden och undvika vinderosion och sandflykt.

Utvärdering och bristanalys

Idag är stränder och kustnära områden på många platser hårdgjorda, felaktigt utformade eller bevuxna med till exempel invasiva växter. Detta gör att det bara återstår små delar av de tidigare kulturhistoriska strandbetesängarna med en rik flora och fauna. Kommunens kustzonsprogram hanterar detta avsnitt mer utförligt.

Framtidsutveckling

På vissa platser bör bekämpning av invasiva växter ske i högre utsträckning än vad som sker idag. En omvandling mot ekosystembaserade lösningar bör övervägas när åtgärder ändå ska genomföras. Gällande naturens utveckling bör ett geografiskt system med önskade målbilder i strandens olika zoner och på olika platser utvecklas.

POLLINERING

För att få äpplen i trädgården eller för jordbrukaren att lyckas med skörden är det viktigt att det finns tillräckligt med pollinatörer. Framför allt många olika arter av insekter pollinerar våra växter och grödor när de samlar pollen eller dricker nektar.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun består till stor del av mycket bördig jordbruksmark. Därför är pollinering och skadedjursbekämpning två viktiga reglerande ekosystemtjänster i kommunen. Förbättrade förutsättningar för dessa två ekosystemtjänster kan leda till bättre skördar och mindre behov av bekämpningsmedel och konstgödsel. En viktig pollinerare är honungsbiet, men även vilda bin är viktiga för pollinering. Dessutom kan andra insekter än bin utgöra ca 40 % av pollineringen av ekonomiska grödor (Rader 2016). Därför är det viktigt att även stöttaflugor, getingar, skalbaggar, steklar, humlor och fjärilar. Det finns väldigt lite strukturer i det storskaliga jordbrukslandskapet som idag främjar dessa pollinatörer.

Framtidsutveckling

För att få ett ökat antal och en ökad mångfald av pollinatörer behövs det fler lämpliga habitat för dessa såsom ängs- och betesmarker, artrika vägrenar, torrbackar, sandiga marker, gamla träd och skogsbyr i soliga lägen.

SKADEDJURSBEKÄMPNING

Fåglar, rovinsekter och spindlar är viktiga skadedjursbekämpare. Att skapa och upprätthålla bra förutsättningar för dessa och andra skadedjurspredatorer kan bidra till exempelvis minskad användning av bekämpningsmedel.

Utvärdering och bristanalys

Bristen på natur i kommunen skapar en brist på biologisk mångfald, vilket leder till färre skadedjursbekämpande arter. Desto fler arter som finns, ju bättre balans kan förväntas. Det skapar ett artsamhälle och en natur som är mer motståndskraftig och anpassningsbar mot förändringar. I Lomma kommun skapar de stora sammanhängande monokulturerna i jordbrukslandskapet alltför bra förutsättningar för skadedjur. Det behövs mindre åkerplättar med mer varierade grödor samt natur som gynnar skadedjursbekämpande arter i nära anslutning till jordbruksmarkerna.

Framtidsutveckling

Många av de åtgärder som gynnar pollinerare (se stycket innan) gynnar även skadedjursbekämpande djur. Andra åtgärder som kan förbättra skadedjursbekämpningen är att anlägga dammar för insekter och groddjur eller sätta upp fågelholkar och på andra sätt förbättra förutsättningarna för insektsätande fåglar.

Stödjande ekosystemtjänster

Stödjande ekosystemtjänster är grundläggande processer i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna. Det kan exempelvis vara vattnets, syrets och kvävetets kretslopp, fotosyntes och nybildande av jord. Biologisk mångfald räknas ibland som en stödjande process. Men eftersom biologisk mångfald ligger till grund för de andra stödjande processerna, samt även innefattar andra viktiga funktioner och värden, behandlas den som en egen kategori i Lomma Kommun.

NÄRINGSOMSÄTTNING

Ekosystemens växt- och djurliv tar upp och binder näringsämnen i sin biomassa. När de dör bryts de ned av andra organismer som åter frigör de bundna näringsämnena. Detta bidrar bland annat till att hålla våra jordbruksmarker bördiga och påverkar näringsstatusen i våra vattendrag. Exempel på viktiga näringscykler är vattencykeln, kvävecykeln, syrecykeln och kolcykeln. En störning i ett kretslopp påverkar övriga kretslopp och i förlängningen ekosystemets balans och förmåga att producera ekosystemtjänster.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun består till stor del av ett storskaligt jordbrukslandskap. Bearbetning av jorden och tillförsel av gödslingsmedel påverkar stort den naturliga jordmånsbildningen och näringscyklerna i marken. Det bidrar också till ett läckage av näringsämnen till våra vattendrag och år som mynnar i havet och därmed bidrar till övergödning i Öresund.

Framtidsutveckling

Det behövs ett kretsloppstänkande i hur vi förvaltar vår mark i kommunen, exempel på åtgärder är att anlägga skydds zoner längs vattendrag som fångar näringsämnen innan de läcker ut i vattnet och att återskapa våtmarker och meandrande sträckor längs våra vattendrag. Vi bör också vara lyhörda för nya (och gamla) rön och forskning om odlingsmetoder som kan reducera utarmningen av jordbruksmarken, eller kanske till och med förbättra jordmånen.

Balans

Skydd av Natur

NATURRESERVAT

Naturreservat kan bildas av länsstyrelsen eller kommuner för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet (Miljöbalken 1998:808, 7 kap.). För de skyddade områdena anges i beslut och föreskrifter syfte och skäl för reservatsbildningen. Vid bildandet av naturreservat är det viktigt att utreda vilken förvaltning som krävs för att syftet ska tillgodoses och en skötselplan ska ingå i naturreservatsbeslutet (Naturvårdsverket, 2015). Naturreservat utgör den vanligaste skyddsformen och 2016 fanns det i Sverige 4507 naturreservat som tillsammans utgör 9,3% av den totala landarealen (SCB, 2017).

Utvärdering och bristanalys

I nämndsplanen för kommunstyrelsen i Lomma kommun för 2017 anges det att: "Ambitionen är att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012". År 2012 utgjorde de fem naturreservat som fanns i kommunen en total yta av 437 hektar varav 142 var landyta. I slutet av 2017 utgjorde de totalt åtta naturreservaten (varav sex kommunala) en yta på 497 hektar (varav 201 hektar landyta). Detta innebär en ökning av 14 % totalt och 42 % av landytan sedan 2012.

Beräkningen av ytan är baserad på naturreservatshandlingarna. Naturvårdsverkets kartverktyg för skyddad natur har avvikande arealangivelse på vissa av kommunens reservat. För att säkra korrekt skötsel av naturreservaten granskas förvaltningen av miljöenheten. Utvecklingen av naturtyper är komplex och ofta förändras förutsättningarna med tiden, det är därför viktigt att granska skötselplanerna och uppdatera dem vid behov.

Framtidsutveckling

Det krävs ytterligare 378 hektar för att dubblera den totala ytan naturreservat sedan 2012, för att dubblera den landbaserade ytan krävs 82 hektar. Bildning av nya naturreservat ska följa kommunstyrelsens naturreservatsplan. Naturvårdsverkets kartverktyg för skyddad natur ska uppdateras med aktuell geografisk utbredning för kommunens naturreservat. Skötselplaner till antagna reservat ska granskas och uppdateras vid behov.

BIOTOPSKYDD SOMRÅDEN

Biotopskyddsområden består av små mark- eller vattenområden som utgör värdefulla naturmiljöer. Regeringen har fastställt att visa lätt definierbara naturtyper och karaktärer utgör biotopskyddsområden. Dessa består ofta av små biotoper i odlingslandskapet som exempelvis alléer och åkerholmar samt småvatten och våtmarker. Utöver dessa får enskilda biotopskyddsområden fastställas av kommunen, länsstyrelsen eller skogsstyrelsen. År 2016 fanns det i Sverige 7 850 utpekade biotopskyddsområden (SCB, 2017), många biotopskyddsområden har dock inte registrerats.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun finns det flera olika småbiotoper i jordbrukslandskapet som stämmer in på definitionen gällande biotoper som är skyddade i hela landet. Det finns också områden som är på god väg att utvecklas till biotopskyddsområden. Flera av de historiska småbiotoperna i jordbrukslandskapet har

dock försvunnit och en fullständig kartläggning och registrering av nuvarande skyddsbiotopområden saknas. Angående biotopskyddsområden är det viktigt att informera fastighetsägaren om det gällande skyddet.

Framtidsutveckling

Befintliga småbiotoper i landskapet bör kartläggas och registreras. Som ett verktyg i arbetet med att återskapa gröna spridningsstråk i jordbrukslandskapet är det även viktigt att kartlägga historiska småbiotoper och naturmiljöer som är på väg att utvecklas till biotopskyddsområden. Fastighetsägare markförvaltare bör informeras om biotopskyddade områden.

NATURA 2000

Naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv har pekats ut som Natura 2000 områden baserat på EU:s naturvårdsdirektiv. Länsstyrelsen ansvarar för att peka ut lämpliga områden som regeringen sedan kan föreslå till EU-kommissionen. Natura 2000 områden är ofta sammansatta av en eller flera så kallade Natura 2000 naturtyper (enligt art- och habitatdirektivets bilaga 1). I Sverige finns det 87 Natura 2000 naturtyper som är indelade i grupperna, Kust och hav, Sanddyner och sandhedar, Sötvatten, Gräsmarker, Myrar, Berg- och substratmarker samt Skogar (Naturvårdsverket, 2011). Totalt hade 4 532 svenska Natura 2000 områden beslutats fram till år 2016 (SCB, 2017).

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun finns tre Natura 2000 områden som är beslutade enligt Art- och habitatdirektivet och/eller Fågeldirektivet. Dessa områden har en total yta på 386 hektar (varav 95 hektar landyta). Natura 2000 områdena är till största delen skyddade som naturreservat. Vid Löddeåns mynning (södra) är dock den marina naturreservatsgränsen otydligt angiven då den är baserad på djup. Vid eventuellt framtida bildande av ett marint naturreservat i nordvästra delen av kommunen är det viktigt att området angränsar till det tidigare området så att hela Natura

2000 området täcks in av naturreservatsskydd. I kommunen finns flera olika Natura 2000 naturtyper, det är dock bara en del som har kartlagts.

Framtidsutveckling

Samtliga naturvårdsområden bör inventeras för att undersöka den totala utbredningen av Natura 2000 naturtyper. I samband med inventering bör en geografisk databas med utbredningen av befintliga Natura 2000 naturtyper byggas upp. Hela det beslutade Natura 2000 området vid Löddeåns mynning bör täckas in genom bildande av marint naturreservat.

STRANDSKYDD

Genom strandskyddslagstiftningen värnas allmänhetens tillgång till stränder samt strändernas höga naturvärden på land och under vatten. Enligt miljöbalken syftar strandskyddet till att: *1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och 2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.* Strandskyddet innebär bland annat förbud mot byggande, grävande och andra åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Utvärdering och bristanalys

En stor del av Lomma kommuns yta är strandskyddad. Hela kuststräckan, de bägge åarna, samt Östra dammarna och Oskarfridsdammarna innefattas av strandskydd. Strandskyddets omfattning in mot land kan vara allt från ett par meter till 300 meter, beroende på markanvändning och bebyggelse. Strandskyddet sträcker sig även ut i Lommabukten ungefär 300 meter. Det finns många fastigheter som går ända ner till strandkanten och därmed begränsar tillgängligheten för allmänheten samt påverkar växt- och djurlivet. Endast ungefär 25 % av kuststräckan är idag oexploaterad med en mycket låg grad av fysisk störning. Andelen strandnära byggande i Sverige är idag lika hög som på 1950-talet när strandskyddslagstiftningen kom till och dubbelt så hög som på 1970-talet när strandskyddslagstiftningen skärptes (SCB, 2004,

2015).

Framtidsutveckling

Drift- och underhållsrutiner inom strandskyddat område ska vara anpassade till strandskyddslagstiftningen. I skötselplaner för park- och naturområden bör planerade åtgärder samt ingrepp med relevans för strandskyddslagstiftningens syften framgå och rutinerna för strandskyddstillsyn kan utvecklas. Fastighetsägare och markförvaltare bör informeras om strandskyddslagstiftningen samt strandskyddets omfattning och syften. Fortsatt byggande på strandnära mark vilket strider mot strandskyddets syften måste motverkas för att inte urholka lagstiftningen och för lång tid framöver försämrade livsvillkoren för växt- och djurlivet samt möjligheten att vistas nära hav och vatten.

Miljökompensation

Miljökompensation är en metod som används i planerings- och exploateringsprocesser för att uppnå god hushållning med naturresurser och bevara biologisk mångfald och ekosystemfunktioner. Enkelt uttryckt kan man säga att det går ut på att ekologiska värden och funktioner inte ska försämrats vid exploatering och andra projekt, utan allra helst förbättras. En *miljövärdesbedömning* identifierar viktiga ekologiska värden och ekosystemtjänster som är önskvärda att bevara och skydda. Om värden riskerar att påverkas negativt av exploateringen används miljövärdesbedömningen även som grund till en *miljökompensationsutredning*. Kompensationsarbetet utgår ifrån balanseringsprincipen vilken innebär att negativ påverkan i första hand ska *undvikas* och i andra hand *minimeras*. De negativa effekter som kvarstår därefter ska kompenseras. Kompensation kan ske genom att *utjämna* eller *ersätta*. *Utjämning* innebär att man kompenserar på samma plats som den negativa påverkan sker samt med samma funktion som försvinner. *Ersättning* innebär att man kompenserar förlusten på en annan plats i kommunen och/eller med en annan funktion än den som det kompenseras för. Enligt Översiktsplan 2010 och beslut av kommunstyrelsen i

Lomma ska miljökompensation användas vid all exploatering, så långt det är rimligt. Lomma kommun arbetar utifrån principen att miljökompensation inte bara ska gottgöra skada som uppkommer utan även förbättra den ekologiska statusen i kommunen.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun ligger långt fram inom miljökompensationsarbetet jämfört med rikets snitt, men det finns fortfarande många förbättringspunkter. I dagsläget finns det inget lagligt stöd att arbeta med miljökompensation utanför Lomma kommuns egna projekt. Miljöbalken ger endast begränsat stöd för kompensation, exempelvis för intrång eller skada i naturreservat, Natura2000-område eller biotopskyddsområde. Detta medför således att miljökompensation inom projekt som utförs av privata byggherrar eller på privata fastigheter utförs helt på frivillig basis.

Två olika typer av kompensationsområden har utpekats i Översiktsplanen 2010, typ I och typ II. I typ I-områden ändras markanvändningen för att öka de ekologiska kvaliteterna, till exempel kan viss åkermark omvandlas till äng eller skogsmark och i typ II-områden ska befintlig natur förstärkas för att gynna biologisk mångfald. Hittills har det i ett typ I-område vid Otto-Pers gård i Bjärred genom kompensation skapats en damm med omgivande ängsmark.

Arbetsgången för miljökompensationsarbetet har utvecklats i samarbete mellan miljöstrategiska enheten och detaljplaneenheten, vilket har resulterat i att miljövärdesbedömningen utförs tidigt i detaljplaneprocessen. Detta är positivt då man undviker att ekologiska värden upptäcks sent i ett planeringsarbete när eventuella exploateringsplaner redan har beslutats. På samma sätt finns en rutin för projekt som inte föregås av detaljplaneprocessen.

Framtidsutveckling

Lomma kommuns vision är att alla delar av vårt samhälle ska förstå vikten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I framtiden kommer alla verksamheter, både kommunala

och privata, att integrera miljökompensation i alla projekt. Ett första steg är att kommunen är konsekvent i sitt eget miljökompensationsarbete, men även att den kommunicerar ut goda resultat av miljökompensation till samhället. Det är essentiellt att kompensationsarbetet blir helt integrerat med övrig projektutveckling och förvaltning.

Principer för utökande av natur

Lomma kommun är en till ytan liten kommun med få ytor som inte är bebyggda eller består av jordbruksmark. Att låta naturen få sin plats i och omkring våra samhällen är mycket viktigt. För sin egen skull och för oss. Den biologiska mångfalden är en grund för alla de ekosystemtjänster som naturen bidrar med, allt från pollinering av grödor till den ro och välbefinnande som grönskan skänker oss människor. Historiskt sett har naturen fått ta mindre och mindre plats i samhället till förmån för bostäder och verksamheter, t.ex. fabriker och matproduktion.

För att nå ett hållbart samhälle som värnar om naturen och där invånarna trivs och frodas behövs mer natur i kommunen. Lomma kommun strävar efter att både skapa natur och skydda kommunens befintliga natur men även att integrera natur och ekosystemtjänster i befintliga urbana miljöer samt i vårt jordbrukslandskap och andra antropogena verksamheter och strukturer.

Utvärdering och bristanalys

Vi blir bättre och bättre på att förstå naturens värde och vi avsätter allt fler områden till skyddad natur. Men vi måste bli mer medvetna om naturens roll som en integrerad del i samhället, där den hjälper oss med nödvändiga ekosystemtjänster på nära håll. Här har samhällsplanering en viktig roll men det är också viktigt att nå ut med informationen till externa aktörer som till exempel byggherrar, något som vi har börjat göra.

På grund av de naturliga förutsättningar som finns i vår kommun, är det viktigt att välja vad man kan satsa på för naturvårdande och naturskapande åtgärder. Det finns många abiotiska (icke-levande)

faktorer som begränsar vilka naturtyper som kan etableras, såsom jordarter, flackt landskap (topografin) och dominerande västanvindar. Exempelvis bör man inte satsa på att skapa en torr sandstäpp i ett område med lerjordar. Andra faktorer är rent arealmässigt, det vill säga vad som får plats. Därför satsar vi på att skapa och bevara alléer och dungar i stället för hela skogar. Det är viktigt för biologisk mångfald med stora sammanhängande områden men det är i många fall omöjligt i Lomma. Därför satsar vi istället på att skapa bryn och övergångsmiljöer, som också kan hysa en mångfald av arter då dessa innehåller delar av två olika naturmiljöer. Ett skogsbryn kan skapa många olika mikroklimat och hysa både skogsarter från skogen och ängsarter från den intilliggande ängen.

För att kunna göra välgrundade naturvårdande val måste man ha kunskap om naturen. Därför stöter vi på problem när vi inte kan förutse vad klimatförändringarna kan komma att innebära. Det finns andra kunskapsluckor som också försvårar förståelsen om vad som är bäst att satsa på. Till exempel finns bara de ytliga jordarterna karterade, att känna till de underliggande jordarterna och hur djupt de ligger kan göra stor skillnad för hur exempelvis hydrologin beter sig i ett område, var man bör anlägga våtmarker eller vad för vegetation man kan etablera i ett område.

Att ha kunskap om och satsa på vissa så kallade nyckelarter är ett bra sätt att gynna så mycket biologisk mångfald som möjligt. En nyckelart är en art som har stor betydelse för andra arter i ett ekosystem. Exempelvis skapar hackspettar boplatser för många andra fågelarter, ålgräs ger skydd och miljöer för många andra arter och flera av våra ängsväxter hyser många arter som bara kan bo på eller överleva på just dessa växter.

Framtidsutveckling

Viktiga element att fokusera på för att skapa så mycket biologisk mångfald och ekosystemtjänster som möjligt är att skapa och värna om gröna stråk i landskapet. Extra viktigt är detta längs med våra åkrar och vattendrag. Andra fokusgrupper är alléer, våtmarker och störda miljöer så som ruderat- och ängsmarker.

En alléplan och en trädpolicy kommer att tas fram och även en kompensationsstrategi för träd och buskar. Ett annat viktigt fokus är att motverka invasiva arter som hotar inhemska växter.

Implementeringen av ett fungerande miljökompensationsarbete (se tidigare stycke) är också en viktig del i att återskapa sedan länge förlorad natur samt skapa tätortsnära och integrerad natur i vårt samhälle.

Kommunikation och kunskap

Naturpedagogik

I Lomma används naturpedagogik för att tidigt väcka intresse och kunskap för naturen. Förskolorna har ett naturnätverk där pedagoger regelbundet träffas för att lära sig mer och inspirera varandra till att använda naturen i den pedagogiska verksamheten. I kommunen finns sex naturbaser; lådor som är placerade i spännande naturmiljöer och innehåller bland annat håvar, vattenkikare, lappar och artböcker. Utöver att använda närliggande naturområden behöver barnens närmiljö, skol- och förskolegårdar, innehålla varierande miljöer med utrymme för naturliknande miljöer och biologisk mångfald.

Kommunen har en avsatt summa pengar som de pedagogiska verksamheterna kan söka för att utveckla sin naturpedagogiska verksamhet.

Utvärdering och bristanalys

Det finns stora möjligheter att ytterligare utveckla den naturpedagogiska verksamheten i kommunen, intresset är stort hos många pedagoger för att jobba med naturpedagogik men samordnande resurs, framförallt för skolorna, saknas. Det har tidigare funnits ett naturnätverk för skolorna, men detta är för tillfället inte aktivt.

Framtidsutveckling

Flera av kommunens skolgårdar och förskolegårdar kan utvecklas ytterligare för att inbjuda till utforskande av naturmiljöer både på egen hand och i naturpedagogiskt syfte. Samtliga förskolor bör ha nära till ett naturområde där de har möjlighet att uppleva närnatur. Naturbaserna behöver underhållas, och om behov finns utökas.

Naturvärdesinformation

Kunskapen om värden i kommunens naturområden ökar ständigt, då nya områden inventeras med fokus på olika arter. Utöver den information kommunen samlar in genom inventeringar bidrar privatpersoner och föreningar, samt andra myndigheter, med värdefull kunskap om förekomsten och utbredningen av olika arter och livsmiljöer. Intresset och engagemanget för de naturvärden som finns i kommunen kan öka genom att information tillgängliggörs. I kommunens naturreservat samt längs kusten finns skyltar med information om viktiga arter och ekosystem. Särskilda skyltar med information riktad till barn finns i flera naturreservat. Skyltarna är på svenska, ibland med tillägg på engelska och tyska. För att kunna ge information på fler språk behövs digitala kopplingar, tex genom att besökaren kan scanna en QR-kod på tavlan med sin telefon och få tillgång till mer information.

Kommunen har tagit fram en naturguide som på ett lättillgängligt sätt tipsar om vandringar i kommunens naturområde. På hemsidan finns förutom naturguiden information om naturreservat, parker och naturområden.

Flera föreningar i kommunen bidrar med både insamlade av information om arter med mera i kommunen och med att sprida information om naturvärden och friluftsliv till sina medlemmar och allmänheten.

Utvärdering och bristanalys

Information måste ständigt uppdateras, både innehållet, vid ändrat kunskapsläge eller ändrade förhållanden, samt vilka

informationskanaler som används.

Framtidsutveckling

Inventeringar och framtagna rapporter kan aviseras som nyheter på hemsida och sociala medier, samt kommuniceras i pressmeddelanden.

Medborgardialog och annan samverkan

Naturen betyder mycket för många, och det finns invånare med god kunskap och kännedom om kommunens naturområden. Det är viktigt att använda den kunskapen och engagemanget vid arbetet med att utveckla naturvärden och att göra det i tidigt skede. Kommunen har flera kanaler för att tillvarata kunskapen och engagemanget hos föreningar och medborgare.

Kustvattenrådet träffas minst en gång per år och diskuterar frågor som påverkar natur och friluftsliv vid kusten, här ingår representanter från kommunen, yrkesfiskarna samt de föreningar som är aktiva längs kusten, men rådet är öppet för alla som vill komma och annonseras på hemsidan.

Flera av de aktiva natur- och friluftsföreningarna används även som remissinstanser och för dialoger inom sina respektive intresseområden vid bildande av naturreservat eller när strategier med påverkan på naturmiljöer tas fram.

Kommuninvånarna bjuds in till öppna samråd vid behov, till exempel vid bildande av naturreservat som är viktiga för allmänheten.

Utvärdering och bristanalys

Det finns idag en rutin för att få informationsutbytet att fungera. Ett problem är hur man ska nå alla grupper och engagera även de som inte vet om att de är intresserade av naturen. Detta är möjligtvis en mycket stor grupp.

Framtidsutveckling

För att engagera nya grupper och få in kunskap om nyttjande av natur eller kommande möjliga konflikter mellan olika nyttjande så behöver nya angreppssätt prövas, möjligtvis även ny teknik.

Aktiviteter

Naturaktiviteter anordnas av kommunen, exempelvis fågelskådning, fågelholksbygge och naturpedagogik i havet i samband med Lommadagarna och Lommabuktens dag. Flera föreningar anordnar dessutom naturaktiviteter i kommunen: Naturskyddsföreningen Lomma-Bjärred anordnar utflykter till flera av kommunens naturområde och årligt slätter i Domedejla mosse, Skånes Ornitologiska förening arrangerar turer till de populära fågelskådningsplatserna längs kusten, scouterna och friluftsförbundet har program med fokus på friluftsliv för barn och unga.

Utvärdering och bristanalys

Liksom med dialog och samverkan är frågan hur man ska nå alla grupper och engagera även de som inte vet om att de är intresserade av naturen. Detta är möjligtvis en mycket stor grupp. Nya metoder behöver utvecklas och nya kanaler för att nå ut med information utnyttjas.

Framtidsutveckling.

Ett sätt att öka antalet publika naturaktiviteter är att anordna invigningar när nya naturreservat bildas, med tex naturguidningar och tipsrundor. Biblioteken i Lomma och Bjärred har varje termin välbesökta aktivitetsprogram, där det är möjligt att anordna föredrag kring naturvärden, gärna i samband med att ny kunskap tagits fram. Ny teknik och nya informationskanaler kan komma att spela en allt större roll.

Bilaga 2: Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016

Uppföljning av åtgärdsprogram - sid 43-61 i del A "Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016"

LONA = Lokala naturvårdssatsningen (statliga medel via lst)

LOVA = Lokala vattenvårdsprojekt (statliga medel via lst)

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
1.1	Grön planeringskompetens	TN	en tjänst	0	genomförd	
1.2	Fortbildning inom kommunala förvaltningen	KS	inom ram	0	genomförd och fortgår	
1.3	Krav på grön kompetens vid entreprenader m.m.	TN, MBN	inom ram	0	sker from 2016	
1.4	Inventering av småbiotoper och ruderatmarker inklusive analys och åtgärdsbehov	KS	inom projekt	ev projektdebitering	delvis genomförd/ pågår	
1.5	Ökad kunskap om rödlistade arter	KS	inom projekt	ev projektdebitering	delvis genomförd/ pågår	
1.6	Underlätta för naturpedagogik	BUN, KS, TN	ca 200 + drift inom ram	ca 200	genomförd och fortgår	5 LONA-projekt
1.7	Anordna naturbaser	BUN, KS, TN	200 + drift inom ram	200	8 st finns	2 LONA-projekt
1.8	Inrätta ett Naturmiljöråd	KS	inom ram		genomförd	
1.9	Utöka samarbetet med SLU och Lunds universitet	KS	inom ram		genomförd och fortgår	
2.1	Naturguide	KS	150	150	genomförd	1 LONA-projekt
2.2	Tillgänglighet och säkra vägar till grönområden och natur	TN, MBN	inom ram eller projekt	0	genomförd och fortgår	

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
2.3	Lokala vandringsleder	KS, TN	150 + drift inom ram + strandstråk	400 ej strandstråk	genomförd och fortgår	Skåneled o Höje å-stråk
2.4	Gångbro över Lödde å	KS, TN	struken politiskt	-	-	
2.5	Fler gröna stråk i slättlandskapet	KS	inom projekt	0	genomförd och fortgår	
2.6	Friskvård och Rehabilitering	SN	-	-	ej genomförd	
2.7	Avstånd till natur- och grönområden	MBN	inom ram	0	genomförd	
2.8	Namnge och skylta natur- och grönområden	TN, MBN	inom projekt	200	genomförd och fortgår	Flera LONA-projekt
2.9	Naturbuss	KS	avslutad 2010	0	genomförd	
3.1	Rensning av åar och diken	KS, TN	inom Höje å vattenråd	200	genomförd och fortgår	LOVA inom Höje å VR
3.2	Kulverterade bäckar och diken	KS, TN	inom Höje å vattenråd	120	genomförd och fortgår	LOVA inom Höje å VR
3.3	Habo dammar	KS	35 + medfinans 300	465 + drift av Habo gård	genomförd och fortgår	1 LONA-projekt
3.4	Höje å landskapsvårdsplan (HVF)	KS	ca 4800	ca 6000	delvis genomförd och fortgår	Flera LONA/LOVA-projekt, miljöinvesteringsstöd samt särskilda medel från HaV
3.5	Kustdammarna skyddas i detaljplan	MBN, KS	225	225	pågående	skyddas nu istället som reservat, pågående LONA- projekt
3.6	Slättängsdammarna skydd naturreservat	KS, TN	243 + drift inom ram	243	genomförd	
3.7	Östra dammen, fysiska åtgärder samt överta reservatet från länsstyrelsen	KS, TN	200 + 325 + drift inom ram	200 + 325	genomförd	dessutom utökad område

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.8	Säkra allmänhetens tillgång till kustzonen genom strandstråkets genomförande	MBN, KS, TN, KFN	?	?	genomförd	
3.9	Naturvårdsplan för Lommabukten	KS	310 + tryckkostnad	310	genomförd	Marint naturmiljöprogram, utökat till att bli kustplan o ingå i ÖP
3.10	Planera för en höjning av havsytan	KS, MBN, TN	inom ÖP o dp	0	genomförd och fortgår	
3.11	Inventera, bevara och utveckla värdefulla trädmiljöer	KS, TN	inom projekt	delvis	genomförd och fortgår	Flera av reservatsbildningarna samt fokus i drift mot mer död ved o ädellöv
3.12	Alnarpsparken, kommunen ska bidra till en god förvaltning	KS, SLU	200	0	genomförd och fortgår	Årligt bidrag till parken
3.13	Augustenborg, skydd som naturreservat	MBN, TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.14	Skydda evighetsträd i Borgeby slottspark	KS, TN	-	-	genomförd	åtgärdad genom utvidgat strandskydd
3.15	Domedejla mosse, utvecklad förvaltning	KS, TN	drift inom ram	0	genomförd och fortgår	
3.16	Haboljungs alkärr skydd i detaljplan	KS, TN, MBN	200 + drift inom ram	200	genomförd	skyddat istället som reservat, 1 LONA-projekt
3.17	Haboljungs fure utvecklad förvaltning	KS, TN	170	170	genomförd	skyddat istället som reservat, 1 LONA-projekt
3.18	Kyrkfuget skyddas	KS, TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.19	Plommonskogen inventeras	TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.20	Bevara och återskapa betesmarker	KS	inom Höje å vattenråd	60	genomförd	Fels mosse, Lilla Bennikan, Lomma ängar

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.21	Samarbete kring naturbete - betespooler	KS, TN, KFN	-	-	ej genomförd	
3.22	Blommande vägrenar	TN	inom ram	0	ej genomförd	Behöver samordnas med bekämpning av invasiva växter
3.23	Alnarps fälad fortsatt kommunalt engagemang för området	KS, TN	45	45	genomförd	1 LONA-projekt
3.24	Fels mosse skyddas som naturreservat	KS, TN	inom Höje å vattenråd	skötselstöd samt miljöinvest	genomförd till del	Markägare negativ, området säkrat genom ny vattendom och kommunal skötsel
3.25	Frierupsravinen och Tångarna utveckling av skötseln	KS	-	-	ej genomförd	
3.26	Lilla Bennikans hagar säkrad förvaltning	KS	inom Höje å vattenråd	skötselstöd samt miljöinvest	genomförd	dessutom ny våtmark med skötselstöd för betet
3.27	Löddeåns mynning översyn av skötselplan	KS, TN	-	-	ej genomförd	Länsstyrelsen åtagande, dock utvidgat strandskydd genomfört
3.28	Tillämpning av balanseringsprincipen	KS, MBN	i projekt och dp	forskningsanslag	genomförd	rutiner upprättade internt, handbok finns, pågående forskningsprojekt flera, ingår mer detaljerat i miljömål
3.29	Upprätta gestaltnings- och skötselplaner för grönområden.	TN	500?	0	genomförd	
3.30	Bullerfria områden	MBN, KS	inom ram	0	genomförd och fortgår	ingår i rutiner vid planering
3.31	Park vid Flädie mejeriväg	KS, TN, MBN	-	-	ej genomförd	
3.32	Öresundsparken och Öresundsparkens fritidsområde	KS, TN	100	100	genomförd	dessutom skyddad som reservat 1 LONA-projekt

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.33	Strandhusen och Strandparkens dammar i ekologisk balans	TN	inom ram	0	utfiskning genomförd	
3.34	Strandfuret	TN	ramavtal med CA	0	genomförd	
3.35	Holkar för fåglar och fladdermöss	KS, TN	60	60	genomförd	
3.36	Artspecifika åtgärder	KS	400	400	genomförd och fortgår	snokar, igelkottar, fåglar många arter, fladdermöss många arter, ålgräs flera LONA-projekt
3.37	Begränsa förekomsten av främmande och oönskade arter	TN, MBN	inom ram	0	genomförd och fortgår	en strategi upprättad för kärleväxter

Bilaga 3: Rödlistade arter i Lomma kommun

Rödlistade reproducerande arter i Lomma kommun sedan 1980

Totalt har det i artportalen sedan 1980 registrerats 154 rödlistade arter som kan anses reproducera sig i Lomma kommun. Detta innefattar samtliga observationer på kärlväxter, mossor, lavar, svampar, alger, ryggradslösa djur, grod- och kräldjur, fladdermöss, andra däggdjur och fiskar, samt fåglar som registrerats under aktivitetskategori trolig eller säkerställd häckning. Kärlväxter, fåglar, insekter och svampar dominerar vad gäller antalet rödlistade arter.

RÖDLISTADE KÄRLVÄXTER I KOMMUNEN,

RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: renlost (Bromus arvensis), knippnejlika (Dianthus armeria), ask (Fraxinus excelsior), grusnejlika (Gypsophila muralis), ängskorn (Hordeum secalinum), dvärgjohannesört (Hypericum humifusum), spjutsporre (Kickxia elatine), ädelmynta (Mentha x gracilis), småblommig ädelmynta (Mentha x gracilis var. parviflora), kattmynta (Nepeta cataria), luddfingerört (Potentilla heptaphylla), dikesskräppa (Rumex conglomeratus) och åkermadd (Sherardia arvensis).

Sårbara arter (VU) arter: vittåtel (Aira caryophyllea), grådådra (Alyssum alyssoides), taggkörvel (Anthriscus caucalis), lungrot (Blitum bonus-henricus), sanddådra (Camelina microcarpa), rapunkelklocka (Campanula rapunculus), källgräs (Catabrosa aquatica), småtörel (Euphorbia exigua), hedblomster (Helichrysum arenarium), knölvial (Lathyrus tuberosus), hjärtstilla (Leonurus cardiaca), äkta hjärtstilla (Leonurus cardiaca subsp. cardiaca), kråkrassing (Lepidium coronopus), källfräne (Nasturtium officinale), stallört (Ononis spinosa subsp. hircina), väggört

(Parietaria officinalis), vanlig backsippa (Pulsatilla vulgaris subsp. vulgaris), åkerrättika (Raphanus raphanistrum), äkta daggvide (Salix daphnoides subsp. daphnoides), stortimjan (Thymus pulegioides), klubbveronika (Veronica triphyllos), luddvicker (Vicia villosa), kvarnvicker (Vicia villosa subsp. varia) och vanlig luddvicker (Vicia villosa subsp. villosa).

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): desmeknopp (Adoxa moschatellina), rosenlök (Allium carinatum), åkerkulla (Anthemis arvensis), kösa (Apera spicaventi), paddfot (Asperugo procumbens), åkerkål (Brassica rapa subsp. campestris), vit sminkrot (Buglossoides arvensis var. arvensis), piggtistel (Carduus acanthoides), jordtistel (Cirsium acaule), riddarsporre (Consolida regalis), hålnunneört (Corydalis cava), bolmört (Hyoscyamus niger), sommarfibbla (Leontodon hispidus), kärrjohannesört (Hypericum tetrapterum), stenfrö (Lithospermum officinale), smal kärringtand (Lotus tenuis), åkerrödtoppa (Odontites vernus), majnycklar (Dactylorhiza majalis subsp. majalis), stor bockrot (Pimpinella major), fläcklungört (Pulmonaria officinalis), bergbjörnbär (Rubus montanus), hårnarv (Sagina micropetala), pilblad (Sagittaria sagittifolia), kavelhirs (Setaria viridis) och etternässla (Urtica urens).

RÖDLISTADE LAV-, MOSS- OCH ALGARTER I

KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): gryinig dagglav (Physconia grisea)

RÖDLISTADE SVAMPARTER I KOMMUNEN,

RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: hartsticka (Ganoderma pfeifferi) och eklackticka (Ganoderma resinaceum).

Sårbara (VU) arter: gulbrämad flugsvamp (*Amanita franchetii*), fläckig saffransspindling (*Cortinarius alcalinophilus*), porfyrrödling (*Entoloma porphyrophaeum*), stortråding (*Inocybe fibrosoides*), skillerticka (*Inonotus cuticularis*), tårticka (*Inonotus dryadeus*), borstriska (*Lactarius mairei*), rödbrun rottryffel (*Scleroderma cepa*) och liten ekkremla.

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): spetsfotad champinjon (*Agaricus litoralis*) rotsopp (*Caloboletus radicans*), blekspindling (*Cortinarius caesiostramineus*), oxtungsvamp (*Fistulina hepatica*), rödbandsrisk (*Lactarius rubrocinctus*), kortfotkremla (*Russula curtipes*) och knottrig rottryffel (*Scleroderma verrucosum*).

RÖDLISTADE DÄGGDJUR RAPPORTERADE EFTER 1980

Sårbara (VU) arter: tumlare (*Phocoena phocoena*)

RÖDLISTADE HÄCKANDE FÅGLAR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Akut hotade (CR) arter: sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*)

Starkt hotade (EN) arter: pungmes (*Remiz pendulinus*), svarthakad buskskvätta (*Saxicola rubicola*)

Sårbara (VU) arter: kungsfiskare (*Alcedo atthis*), årtä (*Anas querquedula*), tornseglare (*Apus apus*), brunand (*Aythya ferina*), hussvala (*Delichon urbicum*), sävsparv (*Emberiza schoeniclus*), gråtrut (*Larus argentatus*), ejder (*Somateria mollissima*), småtärna (*Sternula albifrons*), stare (*Sturnus vulgaris*), kentsk tärna (*Thalasseus sandvicensis*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): duvhök (*Accipiter gentilis*), sånglärka (*Alauda arvensis*), ängspioplärka (*Anthus pratensis*), fjällvråk (*Buteo lagopus*), blå kärrhök (*Circus cyaneus*), mindre hackspett (*Dendrocopos minor*), spillkråka (*Dryocopus martius*), pilgrimsfalk (*Falco peregrinus*), skräntärna (*Hydroprogne caspia*), skäggmes (*Panurus biarmicus*),

rapphöna (*Perdix perdix*), svart rödstjärt (*Phoenicurus ochruros*), backsvala (*Riparia riparia*), buskskvätta (*Saxicola rubetra*)

RÖDLISTADE FISKAR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Akut hotade (CR) arter: ål (*Anguilla anguilla*)

Sårbara (VU) arter: torsk (*Gadus morhua*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): sjurygg (*Cyclopterus lumpus*)

RÖDLISTADE GROD- OCH KRÄLDJUR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Sårbara (VU) arter: grönfläckig padda (*Bufo variabilis*), strandpadda (*Epidalea calamita*), lökroda (*Pelobates fuscus*)

RÖDLISTADE LEDDJUR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: Spindlar – kärrmåspindel (*Agroeca dentigera*)

Sårbara (VU) arter: Fjärilar – bålgetingsglasvinge (*Sesia bembeciformis*); Skalbaggar – större vedvivel (*Cossonus parallelepipedus*), borstbagge #1 (*Dasytes nigrocyaneus*), kortvinge #1 (*Silusa rubiginosa*); Steklar – rosvstekel #1 (*Diodontus tristis*); Tvåvingar – brokig strömvapenflug (*Oxycera trilineata*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"): Fjärilar – ockragult gulvingsfly (*Cirrhia gilvago*), brunrött rovfly (*Cosmia pyralina*), ligusterfly (*Craniophora ligustri*), större vitblärefly (*Hadena bicurris*), sexfläckig bastardsvärmare (*Zygaena filipendulae*); Skalbaggar – smal frölöpare (*Harpalus anxius*), rödhjon (*Pyrrhidium sanguineum*), pilbladsbock (*Donacia dentata*), stillfröjordloppa (*Psylliodes tricolor*), bladbagge #1 (*Chrysomela saliceti*), bladbagge #2 (*Oomorpha concolor*), bladbagge #3 (*Phyllotreta dilatata*), dykare #1 (*Dytiscus circumflexus*), blåsbagge

#1 (*Clanoptilus barnevillei*), trädsvampborrare (*Cis fusciclavus*), gråbandad trägnagare (*Hemicoelus costatus*), trägnagare #1 (*Anobium fulvicorne*), trägnagare #2 (*Grynobius planus*), vasstandad trädbasbagge (*Lissodema denticolle*), asbagge #1 (*Thanatophilus dispar*), kortvinge #1 (*Euplectus duponti*), kortvinge #2 (*Philonthus salinus*), kortvinge #3 (*Quedius balticus*), kortvinge #4 (*Stenus providus*), kortvinge #5 (*Tasgius globulifer*), kortvinge #6 (*Trichonyx sulcicollis*), kärnfruktsplintborre (*Scolytus mali*), vivel #1 (*Aulacobaris lepidii*), vivel #2 (*Ceutorhynchus chalybaeus*), vivel #3 (*Ceutorhynchus thomsoni*), vivel #4 (*Phloeophagus lignarius*), vivel #5 (*Tournotaris bimaculata*), tvåfärgad barksvartbagge (*Corticus bicolor*); Sländor – vattenmyrlejonslända (*Osmylus fulvicephalus*); Spindlar – kärrgropspindel (*Entelecara omissa*); Steklar – mosshumla (*Bombus muscorum*), lusernbi (*Melitta leporina*), punktblodbi (*Sphecodes puncticeps*); Tvåvingar – vapenflugor #1 (*Beris vallata*), långgryggad barkvapenflugor (*Eupachygaster tarsalis*)

RÖDLISTADE ÖVRIGA RYGGGRADSLÖSA DJUR I

KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda "missgynnade arter"):

Blötdjur – smal dammsnäcka (*Omphiscola glabra*)

Bilaga 4: Referenser

- ArtDatabanken (2015). *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala
- Billqvist, M. och Birkedal L. (2016). *Skånes trollsländor – En atlasinventering 2009-2014*. ISBN: 978-91-637-7299-3
- Elmqvist, T. A. (2014). *Urbanization, biodiversity and ecosystem services*. Springer
- EU (2014) *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter*.
- Fröborg H. 1996. *Pollination and seed production in five boreal species of Vaccinium and Andromeda (Ericaceae)*. Canadian Journal of Botany 74: 1363-1368.
- IPCC (2014) *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneve, Schweiz
- Lomma kommun (2008) *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016*.
- Lomma kommun (2010a) *Översiktsplan 2010 för Lomma kommun*.
- Lomma kommun (2010b) *Marint naturmiljöprogram för Lomma kommun 2010-2020*.
- Lomma kommun (2014) *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020*.
- Lomma kommun (2015a) *Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor*.
- Lomma kommun (2015b) *Vision 2030 & övergripande mål 2015-2019*.
- Lomma kommun (2015c) *Energi- och klimatplan för Lomma kommun 2015-2020*.
- Lomma kommun (2015d) *Miljöpolicy för Lomma kommun*. Författningssamling J.2
- Länsstyrelsen Skåne (2007) *Det skånska landsbygdsprogrammet – ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv*. ISSN: 1402-3393, rapportnummer: 2007:10
- Länsstyrelsen Skåne (2015) *Vägen till ett biologiskt rikare Skåne – Naturvårdsstrategi för Skåne*. ISBN: 978-91-7675-011-7 | Rapportnummer: 2015:23
- Länsstyrelsen Skåne (2016) *Skånska åtgärder för miljömålen – Regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2016-2020*. ISBN: 978-91-7675-048-3, rapportnummer: 2016:16
- Länsstyrelsen Skåne (2017) *Kommunala ansvarsarter i Skåne*. ISBN: 978-91-7675-075-9. rapportnummer: 2017:03
- Naturskyddsföreningen (2010) *Skogen som klassrum*.
- Naturvårdsverket (2011) *Natura 2000 i Sverige*. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Natura-2000/> Hämtad: 2017-09-30
- Naturvårdsverket (2015) *Beslut om att bilda naturreservat – innehåll och utformning*.
- Naturvårdsverket (2017) *Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper*. <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Atgardsprogram-for-hotade-arter/> Hämtad 2017-09-11
- Morris J., Camino M. 2011. *Economic Assessment of Freshwater, Wetland and Floodplain (FWF) Ecosystem Services*. UK National

- Ecosystem Assessment. Working Paper. UK NEA Economic Analysis Report.
- Mossberg B., Stenberg L. 2010. *Den nya nordiska floran*. Wahlström och Widstrand.
- Oliver, T. H., Heard, M. S., Isaac, N. J., Roy, D. B., Procter, D., Eigenbrod, F. et al (2015). *Biodiversity and resilience of ecosystem functions*. Trends in Ecology & Evolution, 30(11), 673-684
- Rader R., Bartomeus I., Garibaldi L.A., Garratt M.P.D., Howlett B.G., Winfree R. et al (2016) *Non-bee insects are important contributors to global crop pollination*. Proc Natl Acad Sci 113:146–151
- Region Skåne (2014) *Det öppna Skåne – Skånes regionala utvecklingsstrategi 2014*.
- SCB (2004) *Bebyggelseutvecklingen längs kust och strand*. Statistiska meddelanden MI 50 SM 0301
- SCB (2015) *Strandnära byggande 2010-2014*, Statistiska meddelanden MI 50 SM 1501
- SCB (2017) *Skyddad natur 2016-12-31*. Statistiska meddelanden MI 41 SM 1701
- SFS (2010) *Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftorganisationer*. Svensk författningssamling 2010:2008.
- SSI (2014a) *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Svensk standard SS 199000:2014
- SSI (2014b) *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000*. Svensk standard SS 199001:2014
- Toxicon (2017a). *Undersökningar i Öresund 2016 - bottenfauna och sediment*. ISSN 1654-0689. rapportnummer 2017:4
- Toxicon (2017b). *Undersökningar i Öresund 2016 - hydrografi*. ISSN 1654-0689. rapportnummer 2017:2
- Williams, LE. (2005) *Kärlväxtinventering i Lomma kommun 2005 – Kyrkofuret, Habo Ljungs fure, Augustenborg och Leråkra*.
- Williams, LE 2006. *Slättängsdammarna – Vegetationstypsinventering 2006*
- Yachi, S., och Loreau, M. (1999). *Biodiversity and ecosystem productivity in a fluctuating environment: the insurance hypothesis*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 96(4), 1463-1468